

Organiseer ervaringsdeskundigheid

Het VN-Verdrag Handicap in jouw gemeente

Inhoud

1. Inleiding

Niets over ons, zonder ons	4
Manifest <i>Iedereen doet mee!</i>	5
Om wie gaat het?	6
Waar staan we?	7
Lokale inclusie agenda	8
Routekaart Lokale Inclusie Agenda	9
Willen, kunnen, doen	10
Beleidsmedewerkers vertellen	11
Ervaringsdeskundigen vertellen	12

2. Willen

Het belang van willen	14
Ervaringsparcoursen	15
Ervaringsverhalen	16
Wijs op de voordelen van samenwerking	17

3. Kunnen

Randvoorwaarden op orde	19
Ervaringsdeskundigheid	20
Organiseer het in de gemeente	21
Georganiseerd advies	22
Wees uitnodigend	23
Manieren om inwoners te spreken	24
Ongevraagd advies	25

4. Doen

Kom in actie	27
Leren door te doen	28
Blijf in gesprek	29
Unusual suspects	30
Jongeren betrekken	31

5. Hulp

Organisaties	33
Tools	34

6. Inspiratie

Interview met Kitty Polderman	36
Interview met Maria Huisman	37
Interview met Marian van der Blom	38
Interview met Karin Martens	39
Interview met Carin van Empel	40
Interview met Gemmy Hermsen	41
Interview met Anita Boekelman	42
Interview met Jan Wijten	43
Interview met Hilda Snippe	44
Interview met Lia de Ruijter en Corien Delger	45

7. Dankwoord

Dankwoord	47
Colofon	48

---

1. Inleiding

Niets over ons, zonder ons

Ik zie het VN-Verdrag inzake Rechten van personen met een Handicap (hierna VN-Verdrag) als een grondwet voor de decentralisaties in het sociaal domein. Het zorgt ervoor dat we moeten omdenken. Dat we niet alleen maar zorgen voor mensen met een beperking, maar dat het mogelijk is dat mensen met een beperking echt onderdeel van de samenleving zijn. We moeten niet kijken naar wat iemand niet kan, maar wat diegene juist wél kan.

Omdenken is soms lastig in de samenleving zoals we die hebben gebouwd. Maar wanneer je de verhalen kent van mensen die telkens weer over de

'Met jouw handicap krijg je toch wel een uitkering, waarom moet je studeren?'

drempels struikelen, zie je de noodzaak. Neem nou mijn eigen ervaring toen ik wilde gaan studeren. Met het openbaar vervoer kon ik niet bij de universiteit komen, dus stelde ik voor om mijn studenten OV-kaart in te ruilen voor een reisvergoeding. Dit werd afgewezen, want: *'Met jouw handicap krijg je toch wel een uitkering, waarom moet je studeren?'* Gelukkig heb ik ervoor kunnen zorgen dat die regels aangepast werden, maar nog steeds kan niet iedereen gelijkwaardig meedoen in Nederland.

Beweging op gang

Sinds de ratificatie van het VN-Verdrag is een beweging op gang gekomen en werken steeds meer ondernemingen, organisaties en gemeenten aan een inclusieve samenleving. Dit blijkt ook wel uit het VNG project

Iedereen doet mee! waarvan ik ambassadeur ben. We hebben een groeiend netwerk van gemeenten die al intensief samenwerken met hun inwoners (ook inwoners met een beperking) om knelpunten aan te pakken. Dat is ook het motto van het VN-Verdrag: Niets over ons, zonder ons. Het is ook gewoon de slimste manier. Die inwoners beschikken over een schat aan ervaringen en deskundigheid, daar moet je als gemeente gebruik van maken. Op welke manieren dat kan, dat lees je in deze inspiratiebundel.

Met vriendelijke groet,

Otwin van Dijk

Burgermeester Oude IJsselstreek en Ambassadeur van het VNG-project *Iedereen doet mee!*

Met deze inspiratiebundel, de Handreiking Lokale Inclusie Agenda en de informatie plus goede voorbeelden op www.vng.nl/iedereen-doet-mee kan iedere gemeente aan de slag met het VN-Verdrag!

Manifest *Iedereen doet mee!*

Met de invoering van het VN-Verdrag Handicap moeten ook gemeenten uitvoering geven aan dit verdrag. In 2018 ontwikkelden 25 koplopergemeenten, samen met ervaringsdeskundigen, een manifest waarin zij aangaven wat zij binnen het VNG-project *Iedereen doet mee!* wilden bereiken.

Inmiddels zijn steeds meer gemeenten met hun ervaringsdeskundigen aan de slag met het VN-Verdrag. Ondertekenaars van dit manifest willen dit ook openlijk uitdragen. Op die manier zien nog meer gemeenten dat het kan: werken aan een inclusieve gemeente waarin iedereen mee kan doen.

Wij staan ervoor dat:

- Wij de uitspraak '**Niets over ons, zonder ons**' heel serieus nemen. Dus alles wat we zeggen, bedenken en doen, doen we samen met de mensen met een beperking.
- Iedereen gelijkwaardig is. Dat betekent niet dat iedereen gelijk is. Wij waarderen de verschillen tussen mensen.
- Mensen keuzes hebben. Als we zeggen 'Iedereen doet mee' betekent dit, dat iedereen mee doet voor zover hij dat kan en wil. Juist omdat we rekening houden met de verschillen tussen mensen.

Wat wij gaan doen:

- Alles begint bij bewustwording. Dus medewerkers van de gemeente moeten weten dat iedereen evenveel recht heeft om mee te doen.

En de inwoners van de gemeente moeten dit weten. Daarom werken wij actief samen aan die bewustwording.

- Wij kunnen niet alles tegelijk, maar wij willen dat iedereen zich op alle vlakken in het dagelijks leven even gewaardeerd voelt. Iedereen moet samen kunnen spelen en naar school kunnen gaan, samen kunnen werken, zich thuis voelen in de buurt en zijn vrije tijd naar eigen inzicht kunnen indelen.
- Om dit te bereiken, willen wij van elkaar leren. Wij delen onderling wat goed gaat en wat we moeilijk vinden. We gaan bij elkaar op bezoek en bespreken onze leerpunten met elkaar.
- Deze activiteiten helpen bij het (door)ontwikkelen van onze eigen Lokale Inclusie Agenda, en leggen daarmee de basis voor echt inclusief beleid in onze gemeente.

Wat wij willen bereiken:

Wij willen een echte inclusieve gemeente zijn, voor mensen met en zonder handicap, beperking of kwetsbaarheid. Met het ondertekenen van dit manifest, laten we onze inwoners zien dat we hieraan werken, hierin willen leren en zo stap voor stap de doelen in het VN-Verdrag waarmaken.

**Maakt uw gemeente ook serieus werk van het VN-Verdrag?
Teken dan ook het manifest *Iedereen doet mee!* Lees hoe op
<https://vng.nl/iedereen-doet-mee/manifest-iedereen-doet-mee>**

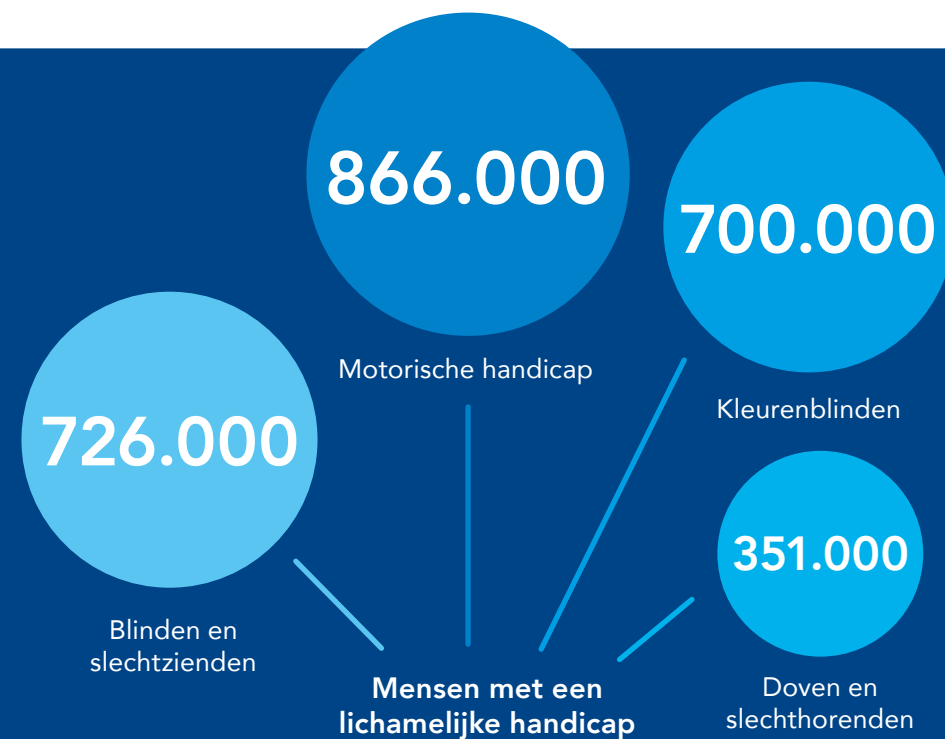
Om wie gaat het?

Het VN-Verdrag inzake rechten van personen met een handicap schept geen nieuwe mensenrechten. Het benadrukt dat mensenrechten gelden voor iedereen, dus ook voor mensen met een beperking. En dat de drempels die zij ervaren om net als anderen mee te doen in de samenleving, moeten worden geslecht.

Het VN-Verdrag gaat over alle beperkingen en over veel mensen. Niet overal zijn harde cijfers van, maar de schatting is dat in Nederland zo'n 2 miljoen mensen een beperking hebben.

Welke rechten gelden voor mensen met een handicap?

- Gelijke behandeling
- Gelijke toegang
- Zelfstandig juridisch handelen
- Inclusief onderwijs
- Mobiliteit
- Eigen regie en participatie
- Arbeid
- Behoorlijke levensstandaard
- Cultuur, recreatie, sport en vrije tijd

⚠ Let op: de cijfers zijn gebaseerd op schattingen.

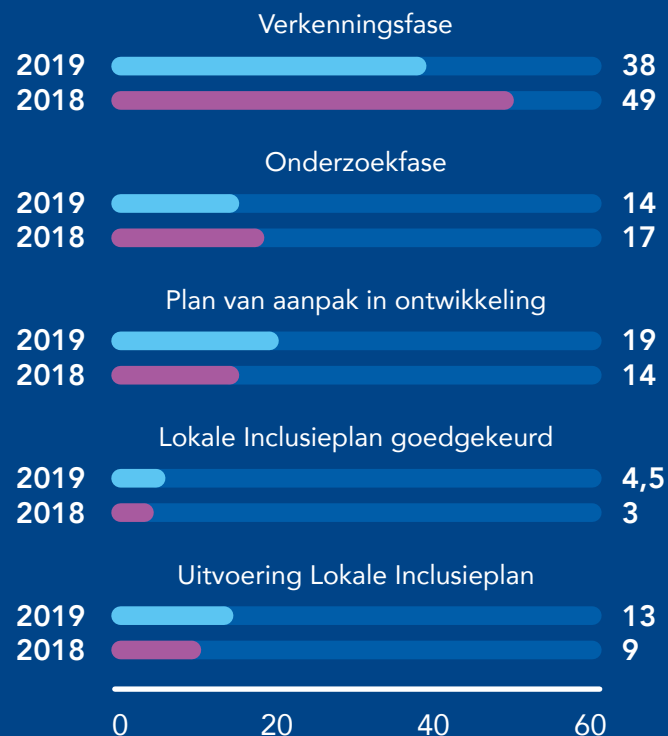
Waar staan we?

Sinds de ratificatie van het VN-Verdrag maken steeds meer gemeenten er actief werk van dat hun inwoners met een beperking mee kunnen doen. Om die beweging in kaart te brengen heeft de VNG samen met Movisie in 2018 een nulmeting gedaan en in 2019 een eenmeting.

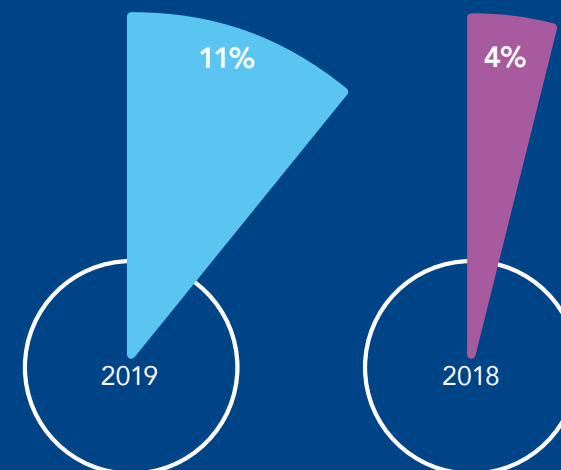
Daaruit blijkt dat minder gemeenten in de verkennende fase zitten en meer gewerkt wordt aan lokale plannen. Ook blijkt dat het betrekken van inwoners met een beperking in toenemende mate als knelpunt wordt ervaren. Waarschijnlijk juist omdat de samenwerking steeds meer wordt gezocht.

Daarom bespreken we in deze bundel - hoe gemeenten de samenwerking hebben opgepakt.

Fasen waarin gemeenten verkeren met het VN-Verdrag Handicap

Betrekken inwoners met een beperking wordt ervaren als knelpunt

---

Lokale inclusie agenda

Met de ratificatie van het VN-Verdrag zijn gemeenten verplicht om in een periodiek plan op te nemen hoe de gemeenteraad uitvoering geeft aan het VN-Verdrag in het hele sociaal domein. Samen met gemeenten en hun ervaringsdeskundigen ontwikkelde de VNG een handreiking voor deze zogenoemde [Lokale Inclusie Agenda](#).

De handreiking bestaat uit twee onderdelen: de [index](#) (wat staat er in een Lokale Inclusie Agenda) en de [routekaart](#) (hoe kom je tot een Lokale Inclusie Agenda).

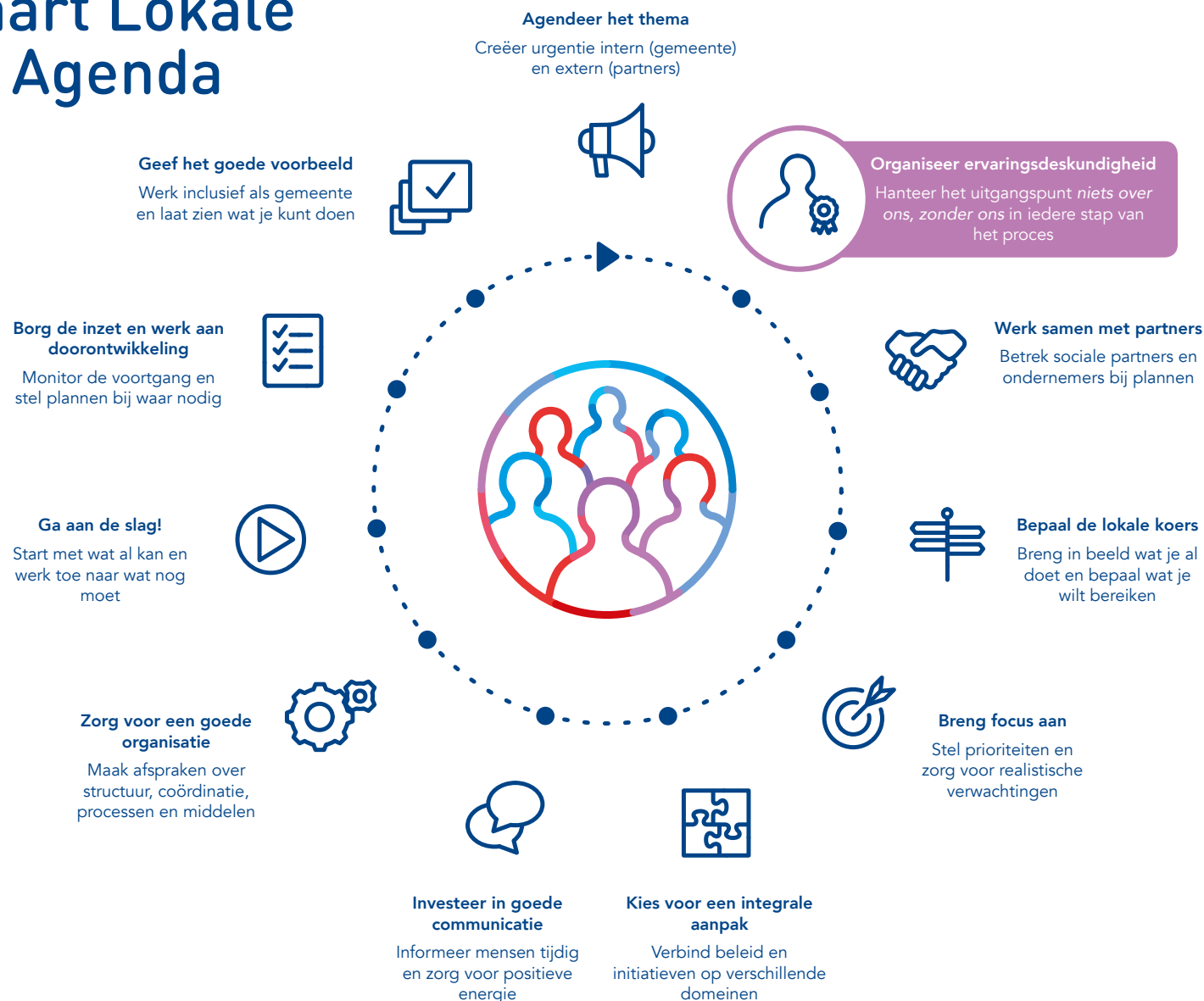
Duurzame relatie bouwen

Het gaat hier niet om een eenmalige stap, maar om het bouwen van een duurzame relatie tussen gemeente en inwoner. Het is belangrijk om vanaf het begin van het maken van beleid of plannen gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid. Zodat achteraf niets of minder aangepast hoeft te worden.

Routekaart Lokale Inklusie Agenda

Willen, kunnen, doen

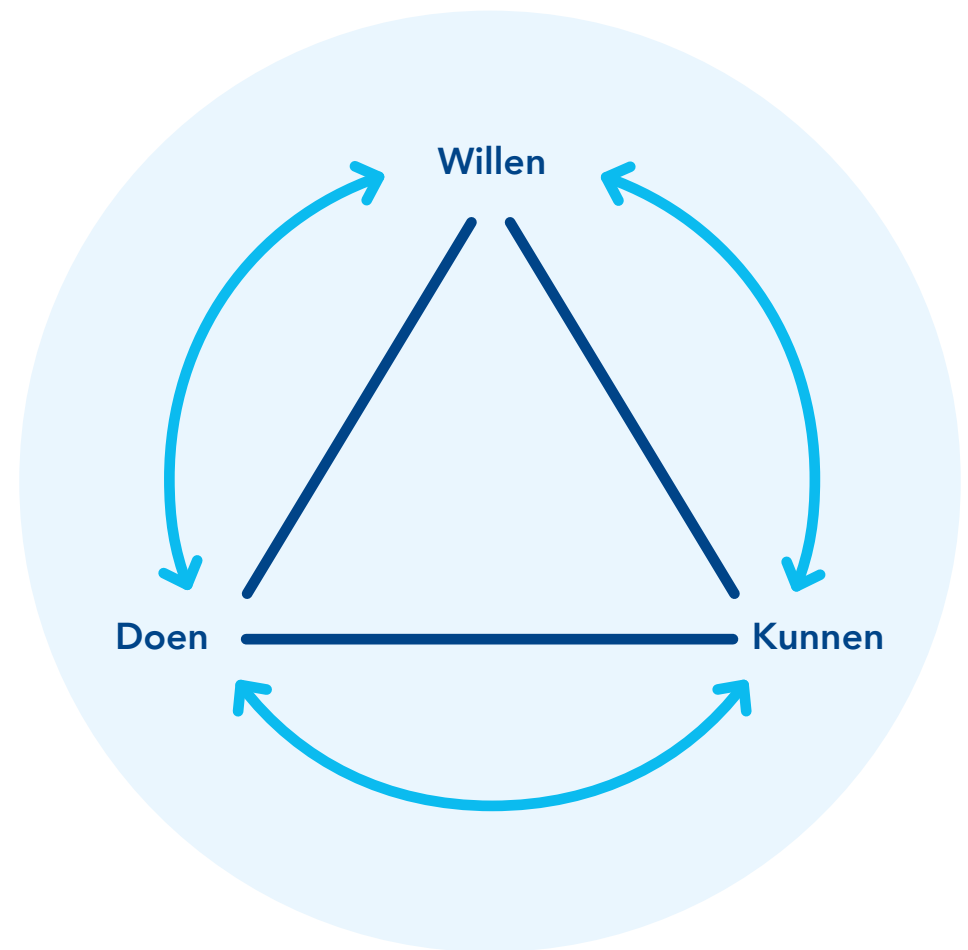
Hoe doe je dat, samenwerken met inwoners met een beperking? Wie zijn die inwoners met ervaringsdeskundigheid, hoe kom je met elkaar in contact en hoe zorg je er voor dat het iedereen wat oplevert?

Gedragsveranderingsmodellen identificeren over het algemeen drie processtappen: **willen**, **kunnen** en **doen**. In de praktijk lopen deze stappen vaak in elkaar over, en ook niet altijd chronologisch. Er zal permanente aandacht moeten zijn voor deze drie elementen.

Passend bij de gemeente

In deze bundel vind je bij elk van de drie stappen verhalen, tips en valkuilen om je ideeën te geven hoe jij in jouw gemeente aan de slag kan gaan. Het verschillende verhalen geven aan dat dit onderwerp verschillend wordt aangepakt. Passend bij de gemeente en vooral passend bij de inwoners.

De informatie komt zowel uit interviews met ambtenaren en inwoners als uit een literatuurstudie. De volledige interviews en lijst van personen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze bundel vind je in de tabbladen en .

Beleidsmedewerkers vertellen

We laten een aantal beleidsmedewerkers van gemeenten aan het woord. Ze zijn enthousiast en delen graag hun ervaringen en tips, maar ook de struikelblokken. Ze vertellen over samenwerkingen met welzijnsorganisaties, inclusietafels, bewustwordingssessies, wandeltochten en nog veel meer. Klik op de buttons, lees de verhalen en laat je inspireren!

Ervaringsdeskundigen vertellen

Vijf ervaringsdeskundigen nemen je mee in hun ervaringen met de gemeente. Allemaal zetten ze zich in voor een samenleving waarin iedereen mee kan doen en komen ze op voor de belangen van mensen met een beperking. Zij vertellen over thema-avonden, persoonlijke contacten, winkeliers, groeiend vertrouwen, reuzen en nog veel meer. Klik op de buttons, lees de verhalen en laat je inspireren!

---

2. Willen

Het belang van willen

Hoe zorg je dat inwoners met een beperking, professionals, beleidsmakers en -uitvoerders (ambtenaren en politici) gemotiveerd zijn of worden om samen met inwoners met een beperking te werken aan inclusief beleid?

Voor iedereen geldt dat actieve inzet getriggerd wordt door verwachte resultaten. In termen van (persoonlijk) maatschappelijk profijt maar ook in termen van geluksbeleving.

Concreet betekent dit dat alle betrokkenen gemotiveerd raken doordat ze merken dat hun aanwezigheid, bijdrage of inspanningen er toe doen: ze worden gezien, gehoord en gewaardeerd.

Theo Maas
Wethouder Someren

'Als je mij vraagt wie het VN-Verdrag moet implementeren, dan antwoord ik: *Moeten* is een vervelend woord. Ik heb het liever over *ontmoeten* en *ont-moeten*. Want als je niet meer moet, dan wil je, en dan is je drijfveer intrinsieke motivatie. En dan heb je dus helemaal geen wet nodig of een Algemene Maatregel van Bestuur. Dan veranker je toegankelijkheid in je coalitieprogramma. En daar heb ik nog nooit één raadslid moeilijk over horen doen.'

Bron: "Someren raakt op stoom"
WMO Magazine, december 2016

Ervaringsparcoursen

In de praktijk zijn er ook activiteiten die het **willen** kunnen vergroten. Twee vormen blijken heel succesvol: ervaringsparcoursen en ervaringsverhalen.

Drempels ervaren

Ervaringsparcoursen zijn er in allerlei verschillende vormen en maten. Zo kan je in een rolstoel of met blinddoek (fysieke) drempels ervaren. Andere mogelijkheden zijn te ervaren hoe het is om (via een koptelefoon) extra veel prikkels binnen krijgen.

Zie in het volgende filmpje hoe de directeur Welzijn, Zorg en Jeugdhulp van Rotterdam, Onno de Zwart, drempels ervaart.

Ervaringsverhalen

De tweede activiteit die veel en met succes wordt ingezet is het vertellen van ervaringsverhalen door inwoners met een beperking. In de praktijk geven veel beleidsmedewerkers en politici aan zich extra gemotiveerd te voelen om zich in te zetten voor inwoners met een beperking door de persoonlijke ervaringsverhalen.

Kitty Polderman
Beleidsmedewerker
Gemeente Ermelo

'Zo hebben de ervaringsdeskundigen trainingen verzorgd voor de frontoffice en de handhavers van de gemeente over bewustwording van niet-fysieke beperkingen. Dat was voor velen echt een eye-opener. Bijvoorbeeld iemand met autisme kun je beter niet onverwacht met fysiek contact benaderen. *Niets over ons, zonder ons* krijgt dan echte meerwaarde.'

Maria Huisman
Beleidsmedewerker
Krimpen aan den IJssel

'Ja, ik geloof erg in de kracht van verhalen. In onze inclusietafels staat het verhaal van de inwoner met beperking centraal. Alle relevante spelers worden uitgenodigd: ervaringsdeskundigen, ondernemers, scholen en partners binnen het sociaal domein. Zij kunnen mogelijk een bijdrage leveren om uiteindelijk oplossingen te vinden voor knelpunten die in de verhalen naar boven komen.'

Wijs op de voordelen van samenwerking

Daarnaast zijn er ook argumenten die kunnen helpen om bestuurders, ambtenaren en ook ondernemers te laten beseffen dat het vanaf begin af aan betrekken van inwoners met een beperking voor beleid of praktische uitvoeringsmaatregelen allerlei voordelen biedt.

Jaike Prins
Beleidsmedewerker
Hardenberg

Kostenbesparend

'Je hebt er als gemeente baat bij omdat je voor hetzelfde budget voorzieningen creëert die beter aansluiten bij de behoefte van de inwoners. Het kan zelfs kostenbesparend zijn als je achteraf geen zaken hoeft te herstellen omdat met een aantal aspecten geen rekening was gehouden, niet uit onwil maar simpelweg omdat niet is stilgestaan bij wat de gecreëerde voorziening betekent voor inwoners met een bepaalde beperking. Met de inbreng van ervaringskennis op het juiste moment heb je een grotere kans dat dat voorkomen wordt.'

Draagvlak

'Het vergroot het werkplezier en een efficiënt tijdsgebruik voor de betrokken ambtenaren. Je hoeft namelijk niet zelf te bedenken wat een bepaalde voorziening of inrichting

betekent voor inwoners. Je vraagt het vooraf, dat scheelt een hoop onnodig werk en vergroot de kans dat je dat direct goed doet, en je vergroot het draagvlak onder inwoners.'

'Het kan zelfs kostenbesparend zijn als je achteraf geen zaken hoeft te herstellen.'

Resultaat

'Voorwaarde is wel dat je een goede samenwerkingsrelatie aangaat met inwoners met een beperking. In de inclusiewerkgroep van Hardenberg zitten leden van het gehandicaptenplatform, van de participatieraad en enkele ambtenaren. Zij werken goed samen en pakken de zaken op die zij gezamenlijk geprioriteerd hebben. De ambtenaren voelen zich daar goed bij, zien direct dat hun werk resultaat heeft en aansluit bij de adviezen van de inwoners met een beperking.'

---

3. Kunnen

Randvoorwaarden op orde

Wanneer je als gemeenten wilt samenwerken met inwoners met een beperking moeten beide partijen daar ook toe in staat worden gesteld. *Hoe organiseer je in je gemeente wie wat gaat doen? Hoe bereik je de mensen met een beperking?* Dat zijn belangrijke randvoorwaarden om het gesprek te kunnen voeren.

Op de volgende pagina's vind je aandachtspunten en praktische tips. Deze richten zich op de interne organisatie van de gemeente, uitnodigende houding en verschillende manieren van in gesprek gaan met inwoners met een beperking.

Haal bijvoorbeeld inspiratie uit Tynaarlo, waar de samenwerking is vormgegeven in een VN-Panel. Jeroen Veltheer vertelt over de ups en downs.

Ervaringsdeskundigheid

Het is goed je te realiseren dat inwoners met een beperking vanuit verschillende perspectieven input kunnen leveren aan de gemeente. Hoewel een officiële omschrijving ontbreekt, zijn over het algemeen de volgende drie categorieën te onderscheiden.

1. Ervaring met een beperking of chronische ziekte.
2. Ervaringskennis ontstaat als op de eigen ervaringen wordt gereflecteerd en dit wordt gedeeld met anderen met soortgelijke ervaringen.
3. Ervaringsdeskundigheid ontstaat als de ervaringskennis wordt ingezet om anderen te ondersteunen of de uitvoering te veranderen.

Op de volgende pagina's vind je veel voorbeelden van activiteiten die je kan organiseren. Denk daarbij na met wie je op elk terrein het beste kan samenwerken. Inwoners met ervaring kan je goed vragen voor het delen van een ervaringsverhaal, ervaringskennis heb je nodig om samen thema's te bepalen en ervaringsdeskundigen heb je nodig bij het meewerken aan beleid.

Carin van Empel
Beleidsmedewerker
Haarlem

'Het gaat bij het VN-Verdrag om een brede groep. Dus let erop dat het niet alleen gaat om fysieke beperkingen, maar ook andere beperkingen zoals een verstandelijke beperking of een psychische kwetsbaarheid'.

Sanne Meijerink, beleidsmedewerker in Tynaarlo, vertelt hoe zij samen met inwoners werkt aan een visie en lokale handreiking.

en je ziet dat de samenwerking steeds beter wordt.

Organiseer het in de gemeente

Als gemeente kun je zorgen voor het vrijmaken van beleidsmedewerkers die specifiek te taak krijgen om het inclusiebeleid vorm te geven. Maak daar de (financiële) middelen voor vrij en geef een mandaat.

Wat werkt is het benoemen van een verantwoordelijke beleidsambtenaar die het traject trekt. Maar let op dat de functie niet aan één persoon hangt. Een aantal gemeenten werken met ambassadeurs van verschillende afdelingen in de gemeentelijke organisatie die het VN-gedachtengoed uitdragen.

In het filmpje vertelt Jaïke Prins, beleidsmedewerker van Hardenberg, hoe het VN-Verdrag als rode draad door de hele organisatie in de gemeente loopt, zonder apart budget.

Georganiseerd advies

Belangrijke organen zijn adviesraden sociaal domein of raden met een gelijksoortige functie. Het is een goed startpunt om na te gaan in hoeverre inwoners met een beperking hierin vertegenwoordigd zijn of hun belangen worden meegenomen.

Naast de wettelijk verplichte raden zijn in enkele gemeenten specifieke 'gehandicaptenraden' of zoals in Tynaarlo een VN-panel. Dit panel is opgezet door een raadslid en een kleine groep inwoners met een beperking. En vervolgens volledig gefaciliteerd door de gemeentelijk organisatie.

Panelleden vertellen in het volgende filmpje over wat het panel de gemeente Tynaarlo en hen persoonlijk brengt.

Anita Boekelman
Ervaringsdeskundige
Beek

'Het platform *Beek voor Iedereen* heeft op verzoek van het college inmiddels de inclusieagenda opgesteld, die door de raad is aangenomen. De uitvoering ervan ligt nu weer bij het platform, waarbij eerst de fysieke toegankelijkheid en daarna de sociale toegankelijkheid wordt opgepakt. We hebben budget van de gemeente gekregen en inmiddels een website en folders over het VN-verdrag gemaakt. Het platform brengt ook de fysieke leefomgeving qua toegankelijkheid in kaart.'

Wees uitnodigend

Veel mensen met een beperking zullen zich niet op eigen initiatief melden om mee te praten in het gemeentelijk beleid. Uit onderzoek en uit verhalen uit de praktijk komt naar voren dat mensen graag persoonlijk uitgenodigd of aangesproken willen worden. Niet als groep, maar als individu.

Schroom overwinnen

Dit heeft niet alleen te maken met het persoonlijk uitnodigen van mensen maar ook met het gevoel welkom te zijn; met een warme, uitnodigende toon van brieven en gesprekken, met een fijne, veilige omgeving en met persoonlijke aandacht voor ieders bijdrage. Een meer informele of kleinschalige setting kan er bijvoorbeeld toe bijdragen dat sommige mensen hun schroom overwinnen. Geef daarbij ook in de uitnodiging aan dat er wellicht enkele (fysieke) obstakels zijn en dat je die samen zult slechten. Zorg er voor dat er een contactpersoon is die telefonisch, via de mail en persoonlijk bereikbaar is.

Realiseer je ook dat deze inwoners vaak al negatieve ervaringen hebben met de gemeente. Over situaties waarin zij zich niet gehoord of juist afgewezen voelden.

Corien Delger
Ervaringsdeskundige
Krimpen aan den IJssel

‘Er is vaak nog wel een sociale drempel voor mensen met een beperking. Kijk, ik ben heel open over mijn beperking. Maar dat geldt niet voor iedereen. Dus zorg dat mensen met een beperking zich echt uitgenodigd voelen’.

Manieren om inwoners te spreken

Er zijn eindeloos verschillende manieren om inwoners te spreken. Inventariseer wat er al gebeurt en sluit aan bij die activiteiten. En onderzoek waar inwoners met een beperking nog meer bij betrokken kunnen raken. Ga elke keer na wat de beste methode is om de juiste mensen te bereiken en wees creatief. Denk aan enquêtes, E-tools, theatervoorstellingen en themabijeenkomsten. Betrek daarbij ook lokale of bovenlokale organisaties die belangen behartigen van inwoners met een beperking.

Karin Martens
Beleidsmedewerker
Maastricht

'Niet iedere persoon voelt zich in staat om deel uit te maken van een adviesraad of een belangenorganisatie, of wil dat. Daarom doen wij mee aan wandeltochten voor mensen met een beperking. Door ook in gesprek te gaan met individuele burgers, komen weer andere inzichten en actiepunten boven tafel. Maar wees vooral alert op alle contactmomenten waar burgers met een beperking hun opvattingen kunnen geven over zaken die hen aangaan.'

Ongevraagd advies

Stel je open voor ongevraagd advies en reageer altijd als inwoners met een beperking zelf contact opnemen met de gemeente. Luister en waardeer hun inbreng. Soms kan er misschien niet direct iets gedaan worden met de adviezen. Onderbouw je reactie en geef aan wat wel mogelijk is of al gedaan is.

Oetra Gopal, wethouder Tynaarlo, geeft in het volgende filmpje aan dat gemeenten de kritische inwoner hard nodig hebben.

en hoe kun je elkaar daarin versterken en niet opnieuw het wiel uitvinden.

---

4. Doen

Kom in actie

Wanneer de wil en de kennis er zijn, is het tijd om aan de slag te gaan. Dat zal niet altijd direct perfect gaan. Daarom is het belangrijk om de motivatie vast te houden en in gesprek te blijven.

Kwestie van doen

Op de vorige pagina's zijn allerlei manieren om met inwoners met een beperking in gesprek te gaan aan bod gekomen. De informatie is verzameld en nu is het een kwestie van doen. Daarbij is het belangrijk om veel verschillende vormen in te zetten om zoveel mogelijk mensen in staat te stellen en te motiveren om bij te dragen en hun stem te laten horen.

Valkuilen

Op de volgende pagina's lees je over de valkuilen die je tegen kan komen en hoe daarmee om te gaan.

In 2018 werd Hardenberg uitgeroepen tot Meest Toegankelijke Gemeente. Djimmer Bosman, voorzitter Platform Gehandicapten Hardenberg, vertelt in het volgende filmpje hoe zij het hebben aangepakt in de gemeente.

Leren door te doen

Als je van start gaat, zijn beginnersfouten onvermijdelijk. Het mooie daarvan is dat als je dat met elkaar bespreekt, je er heel veel van kunt leren.

Lia de Ruijter
Ervaringsdeskundige
Krimpen aan den IJssel

'We zijn nog maar net begonnen met het VN-ambassadeurschap, maar ik zie nu al wel verbetering, ook in de bejegening. Onlangs was ik aanwezig op een overleg op het gemeentehuis waar ik eerder vertrok vanwege hoofdpijn. Werd ik later door iemand van de gemeente gebeld "Sorry, je had natuurlijk last van de verlichting, daar zullen we de volgende keer rekening mee houden." Dat is de winst van de afgelopen twee jaar.'

Jan Wijten
Ervaringsdeskundige
Reusel-De Mierden

'Laatst was er een grote publieke bijeenkomst gepland waar veel mensen op af zouden komen. Ze hadden de ruimte vol gezet met stoelen waar geen rolstoel meer doorheen kon. Vervelend, maar ook nog om andere reden gevaarlijk, stel er wordt iemand onwel, dan is het moeilijk bereikbaar voor hulpverleners. Toen heb ik ze erop gewezen dat als ze het gangpad flink zouden verbreden dat het voor rolstoelers en om veiligheidsredenen die voor iedereen van belang zijn, veel beter zou zijn.'

Hilda Snippe
Ervaringsdeskundige
Leeuwarden

'Bij een voorstelling van De Reuzen wilden ze het heel goed doen. Ze hadden audiobeschrijving geregeld en doventolken. De productieleders dachten vervolgens: "Dan doen we op één dag de rolstoelers, de doventolken en de audiobeschrijving." Maar dat is niet inclusief, dat is een gehandicapten-uitje en dat moet het niet worden. Daar ga je dan op een positieve manier het gesprek aan en dan merk je dat men daar ontvankelijk voor is.'

Blijf in gesprek

Het is haast onvermijdelijk: er komt een moment dat de gesprekken niet meer goed lopen, over en weer niet aan verwachtingen wordt voldaan en je er samen niet meer uit komt. *Wat doe je dan? Wat de situatie ook is, blijf in gesprek. Ga na waarom de inwoner uitvalt of zich terugtrekt. Of waarom jij zelf geen energie meer haalt uit de gesprekken. Waren faciliteiten niet op orde? Was de (werk)druk te hoog? Was het tempo te hoog? Zijn de verwachtingen over en weer wel realistisch?*

Leer hier van en zoek naar oplossingen. Bijvoorbeeld door administratieve taken over te nemen als de inwoner overbelast raakt. Of spreek af om te blijven communiceren, ook als er even niks gebeurt.

Rinske van Duifhuizen
Beleidsmedewerker
Gooise Meren

'Als gevolg van de koploperspositie wordt iedereen zich bewust van de noodzaak om mensen met een beperking te betrekken. De vraag wordt dus ook groter. Zo dreigden zij overvraagd te worden. Het platform heeft besloten dat ook gemotiveerde mensen die zelf geen beperking hebben actief kunnen worden ingezet. Daarnaast denken we vanuit de gemeente na over een oplossing om de administratieve en coördinerende taken van het platform te verlichten omdat dit het grootste knelpunt is. Deze taken kosten je vaak veel meer tijd en energie als je ze moet uitvoeren met een beperking. Het zoeken van mensen die aan concrete activiteiten mee willen doen is veel makkelijker dan het vinden van bestuursleden.'

Unusual suspects

Stel: je werkt goed samen met een raad of platform waarin al jaren dezelfde inwoners zitten. *Hoe zorg je er voor dat je ook andere inwoners spreekt, die wellicht nieuwe ideeën hebben? En dat de samenwerking niet afhankelijk is van één persoon?*

Kitty Polderman
Beleidsmedewerker
Ermelo

'Je moet heel goed kijken dat je steeds blijft vernieuwen, nieuwe mensen benadert en niet op de automatische piloot verder gaat. Ook kritisch blijven op de input die je ontvangt. En je moet proberen je input te halen vanuit diverse kanten, zodat je ten eerste een goede mix krijgt en ten tweede het risico beperkt als iemand uitvalt.'

Marian van der Blom
Beleidsmedewerker
Almere

'We benutten meerdere netwerken in de stad en zijn er alert op dat we niet enkel de gebruikelijke personen betrekken. De cliënten- en belangenorganisaties hebben meerdere ervaringsdeskundigen die mee willen en kunnen doen. En we hebben een diverse ambtelijke werkgroep, we proberen zoveel mogelijk collega's bij het onderwerp te betrekken. Maar helemaal ontkom je er trouwens niet aan, dat je voornamelijk met de *usual suspects* spreekt.'

Jongeren betrekken

Een vaak gehoord probleem is de betrokkenheid van jongeren met een beperking. Dit brengt niet alleen eenzijdigheid van input met zich mee, ook is de samenwerking op de lange termijn kwetsbaar. *Hoe pakken gemeenten dit aan?*

Kitty Polderman
Beleidsmedewerker
Ermelo

'We hebben een Ermelose jongerenraad. Als het nodig is, zoek ik de jongeren op waar ik ze hoop te vinden voor het onderwerp dat ik aan wil snijden.'

Gemmy Hermsen
Beleidsmedewerker
Arnhem

'We hebben inmiddels een mooi netwerk van jonge mensen. Via hen en via ons platform willen we ook jongeren met een beperking proberen te bereiken.'

Marian van der Blom
Beleidsmedewerker
Almere

'Dat is best een lastige. Het lukt nog wel om jongeren met een verstandelijke beperking goed te betrekken, maar op gebieden met een andere beperking zijn het voornamelijk wat oudere personen die meedoen. We zijn wel op zoek naar manieren om ook de inbreng van jongeren met een andere beperking meer mee te nemen. Wat we wel gaan doen is voorlichting door ervaringsdeskundigen, geven bij basis en middelbare scholen, bijvoorbeeld over de geleidenlijnen voor blinden.'

---

5. Hulp

Organisaties

Ben je door het lezen van deze bundel geïnspireerd geraakt en wil je aan de slag? Maar weet je niet hoe of heb je toch nog meer informatie nodig? Hier vind je een selectie van partijen die je verder kunnen helpen.

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rechten-van-mensen-met-een-handicap

Pagina van de **Rijksoverheid** over het landelijke programma *Onbeperkt Meedoen*.

www.vng.nl/iedereen-doet-mee

Projectpagina van het **VNG**-project dat als doel heeft dat gemeenten aan de slag gaan met het VN-Verdrag Handicap.

www.nietsoveronzonderons.nl

Projectpagina van de **Alliantie VN-Verdrag Handicap** (Ieder(in), MIND, PerSaldo, LFB en Coalitie voor Inclusie) over ervaringsdeskundigheid.

www.mkbtoegankelijk.nl

Projectpagina van **MKB Nederland** en **VNO/NCW** om te stimuleren dat brancheorganisaties en ondernemers werk maken van toegankelijkheid.

www.movisie.nl

Movisie houdt zich bezig met kennis, onderzoek en ervaring op onder andere de thema's participeren naar vermogen, burgerparticipatie, cliëntenparticipatie, advies en participatieraden.

www.mensenrechten.nl/nl/vn-verdrag-handicap

De pagina van het **College voor de Rechten van de Mens** over het VN-Verdrag Handicap.

www.wijzijnzet.nl/programmas/inclusieve-gemeente

Zet biedt ondersteuning bij het opstellen van een lokale inclusie agenda.

www.inclusionlab.nl

Inclusionlab biedt ondersteuning bij het opstellen van een lokale inclusie agenda.

www.pgosupport.nl

PGO support organiseert advies en opleiding op thema's rond zorg en welzijn.

www.zorgbelang gelderland.nl

Zorgbelang Inclusief (voorheen Zorgbelang Gelderland) ondersteunt gemeenten met het organiseren van inbreng van ervaringskennis.

www.speeltuinbende.nl

De Speeltuinbende ondersteunt en adviseert gemeenten op het gebied van spelen. Zowel met kennis over toegankelijke speeltuinen, als het testen van speelplekken en inbrengen van ervaringsdeskundigheid.

Tools

Ben je door het lezen van deze bundel geïnspireerd geraakt en wil je aan de slag? Maar weet je niet hoe of heb je toch nog meer informatie nodig? Hier vind je een niet-volledig overzicht van handreikingen en tools die je kunnen helpen.

[Handreiking Lokale Inclusie Agenda](#)

Deze handreiking helpt gemeenten bij wat er in een lokale inclusie agenda moet staan en hoe doe je dat doet.

[Keuzewijzer E-tools](#)

Voor gemeenten die inwoners online willen betrekken.

[Inwoner centraal bij werken aan kwaliteit en outcome](#)

Deze handreiking helpt gemeenten om systematisch te werken aan kwaliteit en de door de inwoners gewenste maatschappelijke resultaten.

[Het inzetten van ervaringsdeskundigheid van mensen met een chronische ziekte of beperking](#)

Dit onderzoek formuleert antwoorden op veel gestelde vragen over de inzet van ervaringsdeskundigheid.

[Samen voor Someren Model](#)

Wethouder Theo Maas en beleidsmedewerker Lizzy Nijssen leggen uit hoe het *Samen voor Someren Model* de waarde van inwonerbetrokkenheid helpt vergroten.

[Belangenbehartiging 2.0](#)

Dit artikel gaat in op de waarde van belangenbehartiging en de rol die een Wmo-raad wel en niet kan spelen.

[Bundel Praat met mij](#)

In deze gereedschapskist vind je vier simpele methoden om mensen met een licht verstandelijke beperking een stem te geven en daarmee mee te laten praten over beleid en hulp.

[Partners in participatie, handreiking samenwerking adviesraden en gemeenten](#)

Adviesraden spelen een belangrijke rol bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. Hoe kunnen zij hun meerwaarde optimaliseren? Deze publicatie bevat tips en handreikingen om dat voor elkaar te krijgen.

www.stemjijook.nu

Hier vind je een *toolbox* gericht op het politiek bewustzijn van mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB). Met de tools leren zij gebruik te maken van hun stemrecht.

<https://www.movisie.nl/publicatie/ervaringsdeskundigen-sociaal-domein>

In deze handreiking is de beschikbare kennis over ervaringsdeskundigheid in het sociale domein op een rij gezet. Wat is ervaringsdeskundigheid? Wat is de meerwaarde van ervaringsdeskundigen? Hoe verhoudt ervaringsdeskundigheid zich tot verwante begrippen? En wat zijn de mogelijke rollen voor een ervaringsdeskundige?

---

6. Inspiratie

Kitty Polderman
Beleidsmedewerker
Ermelo

De trainingen met ervaringsdeskundigen waren echt een eye-opener.

Kitty Polderman is beleidsmedewerker Sociaal Domein en werkt in Ermelo aan de implementatie van het VN-Verdrag Handicap.

Kitty: 'Ermelo heeft veel zorginstellingen en is al langer aan de slag met dit thema, vooral gericht op fysieke toegankelijkheid. In samenwerking met de Plaatselijke Werkgroep Toegankelijkheid is bijvoorbeeld het handboek *'Ermelo onbeperkt en zorgzaam'* gemaakt. Door het VN-Verdrag is er nu ook meer aandacht voor een verstandelijke of sociale beperking. Ik ben gevraagd om bij de gemeente de implementatie van het VN-Verdrag te doen en heb de samenwerking met MEE-Veluwe gezocht.'

Hoe werken jullie samen met de ervaringsdeskundigen?

Kitty: 'Samen hebben we een diverse poule van ervaringsdeskundigen opgezet. We kunnen deze mensen via MEE-Veluwe steeds heel goed inzetten. Zo hebben zij trainingen verzorgd voor de frontoffice en de handhavers van de gemeente over bewustwording van niet-fysieke beperkingen. Dat was voor velen echt een eye-opener. Bijvoorbeeld iemand met autisme kun je beter niet onverwacht met fysiek contact benaderen. *Niets over ons, zonder ons* krijgt dan echte meerwaarde.'

De poule ervaringsdeskundigen heeft ook de website van de gemeente gescreend samen met de webredacteurs. Er kwamen zeer nuttige wijzigingen uit voort. En ze hebben een aantal gemeentelijke folders en brieven doorgenomen en hun bevindingen in een rapport beschreven. We hebben bij de gemeente nu ook schrijfmaatjes betrokken die helpen om brieven in begrijpelijker taal te schrijven.'

'Door het VN-Verdrag is er nu ook meer aandacht voor een verstandelijke of sociale beperking.'

Wat is jouw gouden tip voor andere gemeenten?

Kitty: 'De samenwerking met een organisatie als MEE-Veluwe is zeker handig omdat zij de schakel vormen naar de ervaringsdeskundigen. En de begeleiding vraagt toch een bepaalde expertise. Kijk ook naar de quick wins. Moeilijke juridische brieven kun je wel herschrijven, maar je kunt beter brieven herschrijven waar de doelgroep mee in aanraking komt. Bijvoorbeeld een uitnodiging voor een inwonersbijeenkomst.'

Maria Huisman
Beleidsmedewerker
Krimpen aan den IJssel

De gemeente geeft aan dat inclusie hoog op de agenda staat.

Beleidsmedewerker Maria Huisman zet zich in Krimpen aan den IJssel in voor een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen.

Jullie hebben een bijzondere vorm gekozen: de Inclusietafels

Maria: 'Ja, ik geloof erg in de kracht van verhalen. De inclusietafels die wij hebben opgezet zijn toegankelijk en vinden plaats in het openbaar. Het verhaal van de inwoner met beperking staat daarbij centraal. Voor die open tafels worden alle relevante spelers uitgenodigd: ervaringsdeskundigen, ondernemers, scholen en partners binnen het sociaal domein. Zij kunnen mogelijk een bijdrage leveren om uiteindelijk oplossingen te vinden voor knelpunten die in de verhalen naar boven komen.'

'Ik geloof in de kracht van het persoonlijke verhaal.'

Hoe vinden jullie de ervaringsdeskundigen voor de inclusietafels?

Maria: 'Wat je nodig hebt zijn ogen en oren in het veld. Deels besteden wij dit uit aan de maatschappelijke ondersteuningsorganisatie, adviesbureau JSO en een organisatie voor mensen met autisme. Maar er melden zich steeds weer nieuwe inwoners met verhalen. Hiermee bouwen

wij een soort ambassadeursnetwerk op. Zo is dit netwerk gegroeid tot een heel divers gezelschap dat vele vormen van beperkingen vertegenwoordigt. Iemand met een licht verstandelijke beperking vraagt om een iets andere benadering dan een hoog opgeleide slechtziende. Maar de afgegeven signalen van beide, daar kunnen we wat mee.'

En hoe gaan jullie met de signalen aan de slag?

Maria: 'De gemeente geeft aan dat inclusie hoog op de agenda staat en dat geeft mij alle ruimte om binnen bestaande middelen het inclusieve denken en handelen binnen de gemeentelijke organisatie uit te dragen. Als uit een verhaal naar voren komt dat wij daar als gemeente zelf iets aan kunnen doen ga ik het liefst met de betrokkene naar de afdeling en een ambtenaar toe. Maar we kunnen natuurlijk niet alles oplossen, en zijn ook afhankelijk van andere partijen zoals het onderwijs. Maar we hebben elkaar wel nodig en moeten met elkaar de beweging maken.'

www.krimpenaandenijssel.nl/Een-inclusieve-samenleving

Marian van der Blom
Beleidsmedewerker
Almere

We zijn de schakel tussen de ervaringsdeskundigen en de gemeente.

Marian van der Blom voert samen met een collega de regie op de inclusieagenda in Almere. Zij zijn de schakel tussen de ervaringsdeskundigen en de gemeente. Ze informeren de raad en zoeken verbindingen met collega's van afdelingen.

'De verschillende platforms functioneren geheel zelfstandig. De gemeente faciliteert dit hooguit en dat werkt heel goed.'

Hoe werken jullie samen met inwoners met een beperking?

Marian: 'We werken samen met verschillende platforms. Bijvoorbeeld de werkgroep ViP (VN-Verdrag in de praktijk). Zij bepalen de inhoud van de inclusie- en uitvoeringsagenda. Daarvoor is budget vrijgemaakt en inmiddels zijn we volop aan de slag met thema's zoals communicatie, openbare gebouwen en bewustwording. Via het maandelijkse inclusie-café haalt de werkgroep ViP telkens weer nieuwe tips voor suggesties en verbeteringen op bij de inwoners van Almere. Daarnaast werken we samen met het G-Krachtpanel van mensen met een verstandelijke beperking. Zij zijn met name actief rondom vervoer en werk en inkomen. Ook organiseren zij altijd een verkiezingsdebat.'

Wat is de rol van de gemeente?

Marian: 'De verschillende platforms functioneren geheel zelfstandig. De gemeente faciliteert dit hooguit en dat werkt heel goed. We hadden natuurlijk het voordeel dat dit allemaal al bestond en we kunnen inzetten op intensivering.'

Hoe leeft het thema in de interne organisatie bij de gemeente?

Marian: 'We zijn binnen de interne gemeentelijke organisatie hard bezig met het thema inclusie. We hebben de communicatie verbeterd, artikelen op intranet geplaatst en een projectpagina gemaakt. Begin 2019 organiseren we een brede bijeenkomst om uitleg te geven over inclusie en mensen erin mee te nemen. Maar ook collega's bij de gemeente met een beperking zullen hun verhaal gaan doen.'

www.almerekracht.almere.nl/werken-aan-vernieuwing/inclusie/

Karin Martens
Beleidsmedewerker
Maastricht

Wees alert op alle contactmomenten.

Beleidsmedewerker Karin Martens werkt vanuit het Sociaal Domein aan inclusie in Maastricht.

Hoe pakken jullie het aan?

Karin: 'We zijn al lang voor de ratificatie het VN-Verdrag gestart met een enquête en nulmeting naar lokale inclusie. Daarbij hebben we inwoners met een beperking gevraagd naar knelpunten en oplossingsrichtingen. De nulmeting stamt uit 2014 en inmiddels gevolgd door

'Door ook in gesprek te gaan met individuele burgers (bijvoorbeeld door middel van wandeltochten) komen weer andere inzichten en actiepunten naar boven.'

een eenmeting en een tweemeting. De Lokale Inclusie Agenda 2019-2022 is gebaseerd op de aanbevelingen uit deze metingen. Met *Maastricht voor Iedereen* gaan we regelmatig in gesprek over het inclusiebeleid. *Samen onbeperkt* is een vrijwilligersorganisatie van ervaringsdeskundigen. Met hen worden uitvoeringsplannen ontwikkeld en uitgevoerd om de toegankelijkheid voor inwoners met een beperking te verbeteren. Tevens wordt een campagne gevoerd om ondernemers (bijv. winkels,

horeca en evenementen) tot het vergroten van de toegankelijkheid te stimuleren. Bijvoorbeeld bij evenementen is niet altijd een invalidentoilet beschikbaar, maar wordt er wel informatie verstrekt over waar het dichtstbijzijnde invalidentoilet is. Na overleg met mensen met een beperking bleek dit een goede tussenoplossing te zijn.'

Hoe betrek je ook de minder mondige ervaringsdeskundigen erbij?

Karin: 'Niet iedere persoon voelt zich in staat om deel uit maken van een adviesraad of een belangenorganisatie, of wil dat. Daarom doen wij mee aan wandeltochten voor mensen met een beperking. Door ook in gesprek te gaan met individuele burgers, komen weer andere inzichten en actiepunten boven tafel. Maar wees vooral alert op alle contactmomenten waar burgers met een beperking hun opvattingen kunnen geven over zaken die hen aangaan.'

www.maastrichtvooriedereen.nl

Carin van Empel
Beleidsmedewerker
Haarlem

Let erop dat het niet alleen gaat om fysieke beperkingen.

2018 was in Haarlem het *Jaar van de Toegankelijkheid*. De gemeente zette in op zowel fysieke als sociale toegankelijkheid en Carin kreeg de opdracht om zich vooral op de sociale toegankelijkheid te richten: bewustwording, bejegening en communicatie.

Hoe hebben jullie dit aangepakt?

Carin: 'We zijn gestart met het samenstellen van een groep van elf ambassadeurs en zij hebben een publiciteitsoffensief ingezet. Op allerlei manieren werden ze onder de aandacht gebracht. In de *Week van de Toegankelijkheid* hebben de ambassadeurs een ervaringsdag georganiseerd en mensen waren echt onder de indruk van de ervaringen en verhalen.'

'De ambassadeurs en het Jaar van de Toegankelijkheid zorgen voor veel meer bewustwording.'

Wat levert het Jaar van de Toegankelijkheid jullie op?

Carin: 'Enerzijds dat we met elkaar concrete acties afspreken die we samen oppakken, zoals toegankelijkheid en voorzieningen van gebouwen en openbare ruimtes testen. Verder blijven we ook de komende jaren inzetten

op initiatieven die voor meer verbinding zorgen. De ambassadeurs en het *Jaar van de Toegankelijkheid* zorgen voor veel meer bewustwording.'

Wat Carin graag nog kwijt wil over de ambassadeurs:

Carin: 'Het is een hele leuke club mensen bij elkaar. Ze zijn positief ingesteld, willen meer bewustwording creëren en laten zien wat er nodig is en hoe we daar gezamenlijk mee aan de slag kunnen. Wat kan er beter, in plaats van wat deugt er niet. En daarnaast: het gaat bij het VN-Verdrag om een brede groep. Dus let erop dat het niet alleen gaat om fysieke beperkingen, maar ook andere beperkingen zoals een verstandelijke beperking of een psychische kwetsbaarheid'.

www.haarlem.nl/toegankelijkestad

Gemmy Hermsen
Beleidsmedewerker
Arnhem

Belangrijke verandering is dat ervaringsdeskundigen betrokken blijven.

Arnhem wil een *Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST)* invoeren. Daarbij is een hoofdrol weggelegd voor ervaringsdeskundigen. Mensen met een beperking gaan meebepalen hoe nieuwe gemeentelijke gebouwen in Arnhem toegankelijk kunnen worden gemaakt voor iedereen. Beleidsmedewerker Gemmy Hermsen heeft aan de wieg gestaan van de *AST* en daarbij de samenwerking met de ervaringsdeskundigen van de Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) als essentieel ervaren.

'Hoofdrol voor ervaringsdeskundigen bij Arnhemse Standaard Toegankelijkheid'

Wat zijn hun ideeën en wat gaat er veranderen bij de toegankelijkheid?

Gemmy: 'Belangrijke verandering, naast ruimere normen, is dat ervaringsdeskundigen bij bouwprojecten meekijken en checken of de toegankelijkheid daadwerkelijk geborgd is zoals afgesproken bij de start. En in 2019 worden afspraken gemaakt over toegankelijkheid bij evenementen. De norm voor de *AST* richt zich met name op fysieke toegankelijkheid. Maar de Apcg neemt ook

belangen mee van mensen met autisme, prikkelgevoeligheid en andere sociale beperkingen mee. En zij blijven actief betrokken.'

Zijn er nog hobbels te nemen, volgens jou?

Gemmy: 'Er zijn binnen de gemeente een aantal afdelingen die toegankelijkheid in hun pakket hebben. Met name bij de afstemming en overgangen tussen deze afdelingen valt nog winst te behalen. Bijvoorbeeld bij openbare ruimte: bij herinrichtingsprojecten kijken we altijd naar toegankelijkheid. Maar de gebiedsovergangen zijn kwetsbaar, we noemen dit de rafels. Vaak sluiten de voorzieningen hier dan niet goed op elkaar aan en blijkt het lastig om hiervoor geld te vinden. Daarom is in Arnhem een werkgroep gestart die zich met name over deze rafels gaat buigen.'

www.apcg.nl/lokale-inclusie-agenda/

Anita Boekelman
Ervaringsdeskundige
Beek

Ik dacht, als ik dan toch iets heb.. dan wil ik er ook iets mee doen.

Anita Boekelman heeft een chronische ziekte en dacht 'Als ik het dan toch heb, dan wil ik er iets mee doen.' Sinds een paar jaar begeleid zij andere mensen met een beperking in *het nieuwe leven*.

Hoe werkt het platform?

Anita: 'Het platform bestaat uit acht á negen mensen, waaronder de wethouder sociaal domein, die ook de voorzitter is, twee ambtenaren en een ondernemer. Daarnaast zijn ook Burgerkracht, het Gehandicaptenplatform en Stichting MEE vertegenwoordigd. Met het platform wilden we inzichtelijk maken waar mensen echt tegenaan lopen, hen aan het woord laten en dan samen kijken wat we er aan kunnen doen. We hebben ook contact gelegd met de Zuyd Hogeschool, omdat zij de toekomst van de zorgsector zijn.'

Wat zijn jullie taken?

Anita: 'Het platform heeft op verzoek van het college inmiddels de inclusieagenda opgesteld, die door de raad is aangenomen. De uitvoering ervan ligt nu weer bij het platform, waarbij eerst de fysieke toegankelijkheid en daarna de sociale toegankelijkheid wordt opgepakt. We hebben budget van de gemeente gekregen hiervoor. En we organiseren regelmatig een thema-avond waarbij we allerlei ervaringsdeskundigen uitnodigen om mee te

praten. Op die manier maken wij met z'n allen inzichtelijk wat er nog te doen is in Beek en wat wij eraan kunnen bijdragen.'

'Samenwerken met de juiste partners is heel belangrijk.'

Heb je nog goede tips?

Anita: 'Ik heb geleerd dat het makkelijker werkt als je direct contact legt met mensen die beslissingsbevoegdheid hebben. En zorg dat je samenwerkt met de juiste partners. Voor de sociale toegankelijkheid bijvoorbeeld, merk ik dat we met Stichting MEE echt op één lijn zitten. Het gaat echt om de intentie waarmee mensen dit doen. Dan kun je samen echt iets bereiken. Zet in op goede contacten: liefst één op één, en maak het wat persoonlijker.'

Jan Wijten
Ervaringsdeskundige
Reusel-De Mierden

Ondernemers meekrijgen met het VN-Verdrag is ontzettend belangrijk.

Jan Wijten is een bekende persoon in zijn gemeente Reusel-de Mierden. Door zijn werk als freelance fotograaf komt hij op vele openbare plekken en met veel dorpsgenoten in contact. Als rolstoeler voelt hij het VN-Verdrag als een steuntje in de rug, al kan het allemaal wat hem betreft wel wat sneller. Daarom heeft Jan, in afstemming met de beleidsmedewerker van de gemeente, de aanjaagfunctie voor het VN-Verdrag op zich genomen.

Waarom richt je je op winkeliers?

Jan: 'Ik merkte in mijn eigen omgeving dat vooral ondernemers niet weten wat er speelt, wat er van ze verwacht wordt en wat er mogelijk is. Daar zijn ze ook niet zo mee bezig en dat begrijp ik wel. Daarom heb ik

'Winkeliers willen best, maar moeten dan wel geïnformeerd worden over het VN-Verdrag.'

een informatieblad gemaakt en dit gepresenteerd bij de ondernemers, horeca en winkeliersvereniging. In eenvoudige taal wordt daar in grote lijnen het VN-Verdrag uiteengezet met grappige, aansprekende cartoons. Een paar maanden geleden werd ik benaderd door een

horecaondernemer: "Hé Jan, jij bent actief op dit thema. Wil je mij helpen ons invalidentoilet te verbeteren?" Natuurlijk doe ik dat en nu heeft hij een perfect toilet laten plaatsen.'

Heb je nog zo'n mooi voorbeeld?

Jan: 'Laatst was er een grote publieke bijeenkomst gepland waar veel mensen op af zouden komen. Ze hadden de ruimte vol gezet met stoelen waar geen rolstoel meer doorheen kon. Vervelend, maar ook nog om andere reden gevaarlijk. Stel er wordt iemand onwel, dan is het moeilijk bereikbaar voor hulpverleners. Toen heb ik ze erop gewezen dat als ze het gangpad flink zouden verbreden het voor rolstoelers en om veiligheidsredenen veel beter zou zijn.'

www.wijstaanop.nl/ervaring/informatie-voor-ondernemers-gastblog-jan-wijten/

Hilda Snippe
Ervaringsdeskundige
Leeuwarden

Persoonlijk contact levert je veel op.

Het evenement met de Reuzen in Leeuwarden was een groot landelijk succes als onderdeel van *Leeuwarden-Fryslân 2018, Culturele Hoofdstad van Europa*. Voor mensen met een beperking is het een mijlpaal geweest.

Hilda: 'We kijken met veel genoegen terug op 2018. Het was niet alleen een prachtig en bomvol cultureel jaar, maar we hebben de toegankelijkheid van evenementen voor mensen met een beperking echt op de kaart kunnen zetten. Zo hebben we – het productieteam in samenwerking met ervaringsdeskundigen - bij De Reuzen bijvoorbeeld specifieke gebieden ingericht waar mensen met een beperking en hun medebezoekers eerste-rangs plekken hadden. Ook was er een audiodescriptor (blindentolk) die live verslag deed voor mensen met een visuele beperking. Voor mensen met een prikkelverwerkingsstoornis was er een aantal ontvangsten tijdens de repetitiedagen.'

Was het een lange weg?

Hilda: 'Ja, maar het was vooral leuk. Met een positieve instelling en gezonde dosis humor kom je sowieso een heel eind. Zo was er een voorstelling van De Reuzen die het heel goed wilde doen. Ze hadden audiobeschrijving geregeld en doventolken. De productieleders dachten vervolgens: "Dan doen we op één dag de rolstoelers, de

doventolken en de audiobeschrijving." Maar dat is niet inclusief, dat is een gehandicapten-uitje en dat moet het niet worden. Daar ga je dan op een positieve manier het gesprek aan en dan merk je dat men daar ontvankelijk voor is.'

'Met de Culturele Hoofdstad hebben wij toegankelijkheid op de kaart kunnen zetten.'

Heb je nog tips?

Hilda: 'Denk in mogelijkheden en draag een oplossing aan voor hoe het beter kan. Persoonlijk contact levert je veel op. Door samen te werken aan een doel en realistisch te zijn, kun je meer bereiken. Denk niet in reuzenstappen, maar doe het in kleine stapjes.'

Lia de Ruijter
Ervaringsdeskundige
Krimpen aan den IJssel

Corien Delger
Ervaringsdeskundige
Krimpen aan den IJssel

Er is vaak nog wel een sociale drempel voor mensen met een beperking.

Corien en Lia zijn beiden door de gemeente gevraagd om VN-ambassadeur te worden. Beiden onderstrepen ze het belang van betrokkenheid in een vroeg stadium.

Corien: 'Het gemeentehuis van Krimpen is drie jaar geleden gebouwd. Doordat er een dranger op de deur van het invalidentoilet zit, kan ik er niet met mijn rolstoel in. Als er bij het begin iemand bij was geweest die hier dagelijks ervaring mee heeft, hadden ze het niet achteraf hoeven te herstellen.'

'Stapje voor stapje merken we verbetering.'

Lia de Ruijter

Hoe kijken jullie naar de toekomst?

Lia: 'We zijn nog maar net begonnen met het VN-ambassadeurschap, maar ik zie nu al wel verbetering, ook in de bejegening. Onlangs was ik aanwezig op een overleg op het gemeentehuis waar ik eerder vertrok vanwege hoofdpijn. Werd ik later door iemand van de gemeente gebeld met "Sorry, je had natuurlijk last van de verlichting, daar zullen we de volgende keer rekening mee houden". Dat is de winst van de afgelopen twee jaar.'

Corien: 'Ik heb veel meer vertrouwen gekregen in de gemeente en in de toekomst. We worden nu gehoord. Dat is echt anders dan vroeger. Je kunt ook niet verwachten dat meteen alles geregeld wordt, als er maar vooruitzicht is op en gewerkt wordt aan verbetering.'

Hebben jullie nog tips?

Corien: 'Er is vaak nog wel een sociale drempel voor mensen met een beperking. Kijk, ik ben heel open over mijn beperking. Maar dat geldt niet voor iedereen. Dus zorg dat mensen met een beperking zich echt uitgenodigd voelen.'

'Ik heb meer vertrouwen gekregen in de gemeente en in de toekomst.'

Corien Delger

Lia: 'Je kunt er als gemeente meer bekendheid aan geven, in de krant of op de website. Richt je daarbij direct tot mensen met een beperking met de vraag: "Loop jij ergens tegen aan, zit je ergens mee, neem contact met ons op".'

www.krimpenaandenijssel.nl/Een-inclusieve-samenleving

---

7. Dankwoord

Dankwoord

Met dank aan de volgende personen die vrijwillig hun kunde en kennis hebben gedeeld ten behoeve van deze bundel.

Anita Boekelman, Beek

Annelie Hoeksema, Tynaarlo

Bart Weggeman, Amsterdam

Brigitte van Egmond, Krimpen aan den IJssel

Carin van Empel, Haarlem

Corien Delger-Vis, Krimpen aan den IJssel

Djimmer Bosman, Hardenberg

Frank Wiegers, Huizen

Gemmy Hermsen, Arnhem

George Hillen, Haarlemmermeer

Hanny Weijde, Haarlemmermeer

Hendrik Jan Menninga, VN-panel Tynaarlo

Hilda Snippe, Leeuwarden

Ien van der Waal-Krijbolder, Utrecht

Ilse van Gerven, Reusel-De Mierden

Ineke van Dijk, Haarlemmermeer

Jan Wijten, Reusel de Mierden

Jeroen Knevel, Utrecht

Jeroen Veltheer, Tynaarlo

Jette Bolle, Amsterdam

Karin Martens, Maastricht

Kitty Polderman, Ermelo

Leon Houtzager, Krimpen aan den IJssel

Lia de Ruijter, Krimpen aan den IJssel

Lian Wispelweij, Geldermalsen

Lori van Egmond, Deventer

Maria Huisman, Krimpen aan den IJssel

Marian van der Blom, Almere

Mariëtte Bouterse, Haarlemmermeer

Oetra Gopal, Tynaarlo

Paul Kool, VN-panel Tynaarlo

Raymond van Aarden, VN-panel Tynaarlo

Rinske van Duifhuizen, Gooise Meren

Sandra Langenbach, Meierijstad

Sanne Meijerink, Tynaarlo

Simona Karbouniaris, Utrecht

Steven Makkink, Wij zijn MIND

Susanne van Nuil, Westerveld

Suzan Paulussen, Leiden

Trudy Jansen, Utrecht

Vincent Ohlrichs, Huizen

Wouter Ydema, Leiden

Colofon

Tekst & Redactie:

Suzanne van den Bercken-Boonacker
Maartje van Boekel
Bard Briels
Kerstin Leidorf
Steven Makkink
Hanneke Mateman
Eveline Versluis

Ontwerp & Productie:

OVERHAUS & Sociale Zaken

© 2019 VNG - Iedereen doet mee!

